

FAGLIGT SELSKAB FOR PSYKIATRISKE SYGEPLEJERSKER

# PSYKIATRISK SYGEPLEJE

September 2022 • 2. udgave • 29. årgang





Af Line Myrup Gregersen, cand. comm, Enhed for Samskabelse, Psykiatrien Region Nordjylland



og Alice Katrine Burholt, sygeplejerske, forskningsassistent, kandidat i socialt arbejde, Enhed for Psykiatrisk Forskning, Aalborg Universitetshospital, Psykiatrien

# Er peermedarbejdere svaret på en recoveryorienteret praksis?

I gennem de sidste år er der kommet en ny medarbejdergruppe til på det danske psykiske sundhedstjenesteområde: peermedarbejdere (nogle steder kaldet recoverymentorer). I psykiatrien i Region Nordjylland blev de første peermedarbejdere ansat i F-ACT teams i 2020. Det blev startskuddet for et nyt forskningsprogram, som forsøger at afdække, hvilken rolle peermedarbejderne kan spille for den recoveryorienterede praksis, som psykiatrien stiler mod.

## Introduktion

Gennem de seneste år er der i kølvandet på ønsket om at arbejde recoveryorienteret på det danske psykiske sundhedstjenesteområde, opstået en stigende interesse for peerstøtte og ansættelse af peermedarbejdere i såvel kommunal, regionalt som frivilligt regi.

Denne interesse er en afspejling af en stigende international tendens, hvor særligt lande som USA, Canada, Australien, England og Skotland har gjort sig mange erfaringer med ansættelse af peermedarbejdere. Lande som eksempelvis Danmark, Holland og Tyskland er kommet med de seneste år, hvor såvel nye initiativer som forskning indenfor området spirer frem.

Siden 2014 har der været afsat satspuljemidler af to omgange til afprøvning af modeller for ansættelse af medarbejdere, brug af frivillige og brug af mentorer med brugerbaggrund i de regionale og kommunale indsatser til mennesker med psykiske vanskeligheder.

Disse satspuljemidler har givet mulighed for at udvikle og afprøve en række initiativer, hvoraf flere siden er blevet permanente og andre har dannet fundament for udvikling af nye initiativer.

Peerområdet er med andre ord et spirende felt, hvor et væld af forskellige initiativer og indsatser bliver udviklet og afprøvet i regioner og kommuner samt frivillige organisationer, og man kan derfor ikke tale om en ensretning af peerindsatsen i Danmark. Udover at indholdet i jobbet kan være forskelligt, findes der desuden såvel lønnede som ulønnede indsatser, ligesom der findes forskellige former for kurser og uddannelse.

## Peerindsatsen i psykiatrien i Region Nordjylland

I Psykiatrien i Region Nordjylland blev de første 8 peermedarbejdere ansat den 1. september 2020. Som en del af et igangværende satspulje-projekt blev der ansat peermedarbejdere i hvert af 8 nystartede F-ACT teams (se faktaboks for



Forskningsgruppen bag Peerstøtte og Recovery.

## Peerstøtte

Der findes flere forskellige definitioner på peerstøtte. Socialstyrelsen henviser til denne definition:

*"Støtte til forandring mod et bedre liv, som finder sted mellem to eller flere personer, der er fælles om at have levede erfaringer, og hvor mindst en af parterne har opbygget erfaringskompetencer. Med erfaringskompetencer menes, at levede erfaringer er omsat og bearbejdet på måder, så de kan bruges aktivt og eksplicit til gavn for andre"*

(Socialstyrelsen, 2018).

mere information om F-ACT), hvor peerstøtte er en central del af modellen. Desuden er der forsøgsvis i projektperioden ansat en peermedarbejder på et sengeafsnit.

Alle peermedarbejderne er lønnede, fastansatte (undtaget peermedarbejderen i sengeafsnittet) og har efter ansættelse alle modtaget et fælles skræddersyet uddannelsesforløb udviklet og varetaget af Enhed for Samskabelse, Psykiatrien Region Nordjylland, hvor de i vekselvirkning mellem undervisning og deres praksisarbejde har arbejdet med at omdanne deres brugererfaringer til erfaringskompetencer.

Peermedarbejderen har en ligeværdig rolle i forhold til kolleger og varetager opgaver som individuelle samtaler og facilitering af gruppeforløb. De er alle tilknyttet en mentor, der er en kollega i teamet/afsnittet. Mentor er særligt ansvarlig for, at peermedarbejderen lander godt i jobbet og bliver en del af det kollegiale arbejde og fællesskab og i lige så høj grad en vigtig sparringspartner og brobygger imellem peermedarbejderen og de øvrige kolleger.

For at understøtte peermedarbejdernes faglighed og give dem mulighed for at sparre med fagfæller er der etableret månedlige erfa-mø-

der, hvor der udover erfaringsudveksling også er oplæg, der bidrager med ny viden og inviterer til diskussion og refleksion.

### Om forskningsprogrammet

Kort tid efter at satspuljeprojektet om peeransættelser i Psykiatrien i Region Nordjylland var planlagt, opstod der et ønske om at undersøge peerindsatsen på et forskningsmæssigt niveau. Det skyldes blandt andet, at peerstøtte både ses som afgørende for at skabe forandring for patienten samt i mindst lige så høj grad som helt essentielt i forhold til at kunne påvirke organisationen og kulturen i en mere recoveryorienteret retning.

Dette blev starten mod at realisere forskningsprogrammet Peer Support and Recovery, som under ledelse af seniorforsker Rikke Jørgensen foregår som et forskningssamarbejde mellem Enhed for Psykiatrisk Forskning og Enhed for Samskabelse, Psykiatrien Aalborg Universitetshospital. Forskningsprogrammet startede op i januar 2021 og er støttet af Novo Nordisk-Fonden samt Aalborg Universitetshospital - psykiatriens sygeplejepulje.

Overordnet undersøger forskningsprogrammet forståelse af personlig recovery samt betydning af peerstøtte ud fra tre perspektiver: peermedarbejder, personen med psykisk sygdom og den sundhedsprofessionelle, i det følgende kaldet ikke-peermedarbejdere.

Indenfor det første år af deres ansættelse interviewede vi alle 9 peermedarbejdere omkring dels deres egen recoveryproces, før de blev peermedarbejdere og dels om deres motivation for at blive peermedarbejdere. Formålet med disse interviews har været at få en forståelse for, hvem der søger job som peermedarbejdere og ikke mindst, hvad der fik dem til det.

De 9 peermedarbejdere bliver interviewet igen to år efter, hvor de denne gang spørges til, hvordan og om jobbet som peermedarbejder har haft indflydelse på deres egen recoveryproces.

I den mellemliggende periode interviewes i alt 32 patienter, som modtager peerstøtte. Interviewene med patienterne har til formål at undersøge, hvilken indflydelse, patienterne oplever, at peermedarbejderen har for deres personlige recoveryproces.

*Forskningsprogrammet blev præsenteret på ENMESH konference i Israel juni 2022,*



### F-ACT

F-ACT står for Flexible Assertive Community Treatment. Assertive Community Treatment (ACT) kendes fra opsøgende psykoseteam. F'et står for fleksibilitet, og helt kort fortalt går F-ACT modellen netop ud på, at behandlingsindsatsen tilpasses fleksibelt efter patientens behov. Der tilbydes intensiv behandling i perioder, hvor der er brug for det, og nedjusteres til individuel tilpasset standardbehandling, når patienten har det bedre igen. Patienten tilknyttes et tværfagligt team (F-ACT team). Hvem fra teamet, der bedst kan hjælpe i den aktuelle situation, vurderes løbende. I perioder kan der være flere, der samarbejder om behandlingen, fx ved at inddrage særlige kompetencer i forhold til misbrugsbehandling.

(<https://psykiatri.rn.dk/service/nyhedsbase/2019/10/ny-model-for-ambulant-psykosebehandling-f-act>)



Christian Lønstrup Jacobsen ved peerplakat

## Peeruddannelse Psykiatrien Region Nordjylland

Peeruddannelsen i Psykiatrien i Region Nordjylland består af 7 moduler, som hver er 2 dage a 5 timer pr. dag. Uddannelsen strækker sig over ca. 6 måneder, hvilket betyder, at peermedarbejderne imellem modulerne er tilbage i praksis for at anvende den nye viden. Modulernes indhold er:

- **Modul 1:** recovery – personlig recovery og CHIME
- **Modul 2:** Den gode peerrelation og den livgivende samtale
- **Modul 3:** Livstemaer, livssituationer og livshistoriefortælling
- **Modul 4:** Mening og mestring – selvskade, misbrug og selvmordsforebyggelse
- **Modul 5:** Brobygning og tværfagligt samarbejde
- **Modul 6:** Giv stemmerne mening
- **Modul 7:** Peerbaseret gruppeforløb

Sideløbende hermed foretages interviews med ikke-peermedarbejdere i F-ACT teams i tre gruppeinterviews. Her er fokus på at udforske deres forståelse for fænomenet og begrebet personlig recovery samt at få udfoldet deres perspektiver på det at ansætte peermedarbejdere samt, hvordan de har oplevet det indtil videre. Desuden er alle lederne fra de involverede F-ACT teams blevet interviewet med henblik på at afdække, hvordan de har klædt ikke-peermedarbejderne på til at samarbejde med deres nye kolleger peermedarbejderne.

Ikke-peermedarbejdere interviewes, ligesom peermedarbejderne,

igen senere, hvor formålet er at undersøge deres perspektiver på, hvordan peerstøtte i deres øjne påvirker patienternes recoveryprocesser, samt hvordan det har påvirket ikke-peermedarbejdernes egen forståelse af personlig recovery og deres rolle i forhold til at promovere recovery-perspektivet.

Den indsamlede empiri skal blandt andet anvendes til at få et billede af, hvordan de forskellige perspektiver forholder sig til fordele såvel som ulemper ved peerindsatsen – herunder blandt andet, hvorvidt peerindsatsen kan bidrage til at fremme en recoveryorienteret tilgang i såvel den individuelle behandling samt i tilgangen til

patientrelationen og recovery hos ikke-peermedarbejdere samt på et organisatorisk niveau i de involverede teams og afsnit. Vil ansættelsen af peermedarbejdere mon være med til at skubbe kulturen i en mere recoveryorienteret retning?

### Den videre proces

I skrivende stund er analysen af de første interviews med peermedarbejderne i fuld gang, og der vil blive publiceret en række videnskabelige artikler om fundene heri. Derudover ønsker vi ligeledes at formidle vores forskningsresultater mere bredt ud således, at alle interesserede kan følge med - også uden at have adgang til diverse forskningsdatabaser. Der vil derfor

blive skrevet en række danske artikler, ligesom vi meget gerne kommer ud og taler om vores forskning på eksempelvis temadage, konferencer, beboermøder og meget mere.

Finder I det interessant, er I meget velkomne til at kontakte os i forskningsgruppen for mere information eller bare til en snak.

### Kilder

Socialstyrelsen, 2018. Forsøg med ansættelse af medarbejdere, brug af frivillige og brug af mentorer med brugerbaggrund i den regionale og kommunale indsats – slutevaluering.

Sundhedsstyrelsen, 2020. Udbredelse og forankring af peers-ind-

satser til mennesker med psykiske lidelser i kommuner og region: <https://www.sst.dk/da/puljer/udbredelse-og-forankring-af-peers-indsatser-til-mennesker-med-psykiske-lidelser>

Korsbek, Lisa og Petersen, Lone. "Peerstøtte i de etablerede psykiatriske og psykosociale indsatser- hvad siger litteraturen om effekten?" I: Tidsskrift for psykisk helsearbejd. Volum 13. nr. 4, 2016. s. 288-305.

Oute, Jeppe og Jørgensen, Kim (red.). "Recoveryorienterede praksisser - i velfærdsinstitutioner og civilsamfund". Samfundslitteratur, 1. udgave 2021.



### Profil Line

Line Myrup Gregersen er cand. comm. og tidligere patient i Psykiatrien. Line arbejder i Enhed for Samskabelse, hvor hun blandt andet varetager udviklingen af peerindsats i Psykiatrien Region Nordjylland.

Kontakt line.g@rn.dk



### Profil Alice

Alice Katrine Burholt er oprindeligt uddannet sygeplejerske og har siden taget en kandidat i socialt arbejde med speciale i recovery-perspektivet. Hun arbejder som forskningsassistent i Enhed for Psykiatrisk Forskning, Aalborg Universitetshospital, Psykiatrien.

Kontakt a.burholt@rn.dk

## Årsmøde

Årsmødet for Fagligt Selskab af Psykiatriske sygeplejersker 2023 afholdes den 6.-7. juni 2023 på Hotel Koldingfjord.

Det overordnede tema vil være: "Psykiatrisk sygepleje 2023-2033".

